„ЗАСТАВА“ излази редовно: сваког дана, петком и недељом на целом табаку, уторком на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
За Србију
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка нарочито за шире народне кругове уређени могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.
За „Приповедање“ плаћа се 20 нов. од врсте

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплату и огласе администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налазе се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 69. У НОВОМ САДУ У СРЕДУ 3. МАЈА 1895. ГОДИНА XXX.

ЛОМ.

У Србији је лом!

А кад није у Србији лом, од како је искушење у облику Милана Обреновића нашло на српски народ?

У Србији ће бити великих промена!

А кога још изненађује глас о каквим неочекиваним променама у Србији, од како над њом лебди њен зао дух: Милан Обреновић?

У Србији ће наступити са свим нова владавина!

А ко још очекује бољитка од буди какве нове владавине, док је на свету коцкар, који је проиграо народну љубав, круну, поштење, свог сина и будућност свог дома и ставио на коцку и опстанак целе Србије?

*

На напрасни слом једне владавине у Србији и на скок из једне крајности у другу, тако је свет већ навикнут, да спада у изненађење, кад онде нема никаквог изненађења, и скоро је немогуће пратити те нагле скокове, и још је теже код сваког сазнати и разабрати све побуде, узроке, последице и појединости.

Тако стојимо и пред садашњим ломом.

У њему изгледа многима најчудноватије држање напредњака. Многи су стали од чуда, и нашло се наивних душа који су у њиховом држању нашли неко њихово поправљање, те им чак и неки радикали изрекоше ласкава признања.

Од куда противничког држања напредњака против Вукашиновог предложеног зајма, од куда да гласаше не само они, већ и многи „неутралци“ против истога, те оборише верног слугу Вукашина лошег господара Милана?

Од куда да осујете праву цел целе ове насилничке скупштине: примање зајма, те се развиђоше не свршив посао и оставише данашње насилнике у Србији без главе, те је сада наступио овај лом?

Да ли им се можда пробудила савест, да ли им се можда повратило одавно изгубљено поштење?

*

Од куда, да је од једном попустило у двору систематично гоњење свега што је радикално; од куда, да се у двор позивају на савет прваци радикални; од куда, да нас сваки час узнемирује вест, да ће се радикалима поверити влада, да ће се незаконита скупштина распустити, и нови слободни избори одржати?

Од куда да је у конаку преко ноћ наступио обрт у мишљењу? Како је могло на пречац ухватити корена уверење, да се не може „ван- или надпартијском“ „неутралном“ владом владати, већ да се то може једино партијском чинити, када већ заглунусмо од дреке са Теразија, да треба утишати партијске страсти, треба уклонити странчарство, и да се мир и ред само непартијском владом „успоставити“ и одржати може?

Да ли је можда на Теразијама овладала трезвеност, да ли се можда повратио непомућен поглед на интересе Србије, да ли је можда онде проговорило домо- и родољубље, или је можда добила реч — памет?

*

Тумачило се и тумачи се на разне начине: како је до овог лома доћи могло.

Нема сумње да је напредњаке и „неутралце“ задржао и страх од тога да гласају за убитачни зајам, јер су осећали да српски народ не би олако опростио онима који су земљу предали туђину у руке, за то су и спремали закон по ком „има срез да плати 30.000 динара породици оног посланика, који би био убијен, а убица му се не дозна.

Поред овог страха од народнога гњева велику улогу је играло при држању напредњака и то, што нису знали цену по коју је Вукашин са Миланом пристао на онаки зајам, што нису имали изгледа да и они добију удела од те цене, те нису хтели, да за Миланове и Вукашинове прљавштине они ваде, без своје користи, кестење.

Но најодсуднији узрок њиховом држању дознали смо данас из најпоузданијег извора, из Париза од личности која има прилике да црпе извешћа од самих финансијских група, које су намеравале онај убитачни зајам да склопе, а тај је:

да је та финансијска група много пре гласања у скупштини решила, да никако не ефектуира, у живот не спроведе склопљени зајам, и све да га скупштина и прими, јер финансијски тај свет није могао да пружи кредита и да склапа уговоре са скупштином, о којој се уверио, да је насилнички изведена и да је противна народној вољи!

Ово решење финансијске групе брзојавио је напредњачки коловођа својим београдским и нишким пришипетљама, и ови у „Виделу“ и у „скупштини“ наједаред постадоше противници зајма, лукаво се смешкаше као пријатељи Србије и прерушише се у оповицију.

За њих, за целу скупштину, и за целу данашњу насилничку владавину, много је боље било да сами оборе зајам, но да га изгласају, а финансијске групе да из руку таког „народног“ представништва не приме понуђени уговор.

Ово решење финансијера поразило је нишке насилнике и најбољи излаз им беше да „скупштина“ сама „обори“ зајам, а са њиме и Вукашина.

Тако су бар мислили да пред светом прикрију своју бруку и осуду страног света, те да ијоле лепи изиђу из те афере.

Овим су добиле потпуну потврду речи које смо још пре састанка скупштине, у 53 броју „Заставе“ рекли:

„Новчане силе, на које је у првом реду хтела да апелује садашња владавина са својом скупштином за зајам, увидеће да се скупштини и владавини, коју је цео народ напустио неучествовањем у изборима, не може и не сме никакве вере поклонити, те их не ће потпомагати, не ће им дати кредита, и ове ће се морати срушити.

Српски ће народ пак моћи да одбије од себе сва решења скупштине, коју он није изабрао, не ће их морати да признаје нити за обавезне сматра, — јер није био саучесник њиховог делања, већ је јавно у напред протестовао против целог њихова рада.

Ово треба да имају на уму они, који терају с народом пркос и који су престо метнули на коцку за свој ћеф!“

И заиста скупштина са целом владанином већ се срушила и Милан се уклонио, опет осрамећен, из земље.

*

За то је наступио лом, за то је наступила потреба промене владавине, за то се позивају опет радикали.

Јер новчане силе могу ступити у уговоре само са скупштином, коју истинита већина народа изабере, а то значи потребу радикалне владавине.

Другог изласка нема из ћор-сокака у који су заведена државна кола обесном и безумном досадашњом владавином.

И у том тренутку враћа се мати данашњег нејаког краља Наталија, после дугогодишњег боравка у тешкој, туђиновој земљи.

Ако Наталија не хтеде или не уметде благотворно упливисати на свог нејаког сина, да у њему трајно и стално сузбије очинске злокобне савете, прохтеве и окрутости, — онда ће сукривница бити упропашћивању Србије и допринеће, да ће заиста чудновата трпељивост народа према неделима Милановим превршити меру и преокренути се на прекид са данашњим Обреновићима.

Народу мора једном зацрнити пред очима, једном му се мора досадити та вечита комедија у којој се наизменце у чиновима мењају Милан са Наталијом, и сваки са својим људима.

Ако пак радикални прваци не схвате тежину данашњега положаја и важност своју, те исте не употребе на корист земље и народа, — ако буду признавали за своје чланове оне људе, који су показали

ПОДЛИСТАК.

ХОРАЦИЈЕ СПАРКИНС.

из дикинсових скица.

(Свршетак.)

Ручак је био изврстан. Хорације је био врло услужан према гђци Терези; сваки је био добро расположен осим г. Малдертона, кога је обузео грдан страх ради г. Бартона. Осећао је у себи онај страх што производе новине у нама, кад нам јаве неки страховит догађај, па кад поред све опширности још наведу, да се то неда описати, него, да би то ваљало доживети, да се добије прави појам о целој ствари.

— Да ли сте, г. Флемвелу скоро видели племенитог господина Томаса Ноланда? запитао је г. Малдертон, једно, да заборави свој страх а друго да види, какав ће утисак начинити име тог славног човека на Хорација Спаркинса.

— Хм, нисам га видео већ одавно. Али сам прекјучер видео Лорда Геблтона.

— Ах, надам се, да се његово Лордство налази у повољном здрављу, рекао је г. Малдертон, као да се јако бринуо за здравље поменутог Лорда. Није нужно ни спомињати, да он до тог часа није ни слутио да тај човек удише с њиме заједно један исти ваздух на овој планети.

— Јесте, налазио се у врло повољном здрављу, заиста! То вам је човек врло благе нарави. Срео сам га у вароши и дуго сам се с њиме разговарао. Готово да смо присни познаници. Само ми је жао, што нисам имао толико времена, да се с њиме дуже разговарам, као што бих то желео. Пошао сам био мом државном саветнику — с којим сам такођер, то могу смело тврдити у присном сазнанству. Заиста!

— И ја га познајем, одговорио је домаћин, ма да га у истини, као и сам Флемвел, није познавао. Тај човек има капиталну радњу.

Али пошто је споменуо речи: радња и богатство, дирнуо је у опасну жицу.

— Кад се већ повела реч о радњи, почео је г. Бартон са свог места, један господин, ког си и ти познавао Малдертоне, пре но што си извршио твоју сретну шпекулацију, посетио ме је неки дан у мом дућану, па —

— Дед, Бартоне молим те додај ми ту чинију с кромпиром прекинуо га је једки домаћин. Надао се, да ће му тиме прекинути његов даљи извештај о дућану и. т. д.

— Драге воље, одговорио је трговац. Он сиромах није ни слутио намеру свог шурака. — Па ми је рекао —

— Изволите карфиола — морао је опет прекинути Малдертон, само да не доживи данас ту срамоту, да овај спомене при његовом столу тезгу и кантаре.

— Рекао ми је, настављао је даље у својој невиности Бартон, кад је примио натраг чинију с кромпиром — како ти иде твоја радња? Ето, рекао сам му у шали, као што већ знаш да волим шалу, рекао сам му дакле, да сам био дорастао за моју радњу, па како онда да ми не иде добро. Ха, ха!

— Г. Спаркинсу, почео је опет домаћин. Изволите, служите се са вином.

— Драге воље, хвала господине.

— Мило ми је да вас видим при мом столу.

— И ја се особито радујем, што вам је то по вољи.

— Ми смо неки дан говорили о човеку и животу посебно, па онда о човечијем животу укупно. Ваши назори, које сте нам тада изрекли, јако су ме за вас придобили.

— Па и мене, тврдио је г. Фредерик. Хорације им се обојици поклонио.

— Молим вас г. Спаркису, како ви мислите о женама? питала је гђа Малдертон Госпођице су задрхтале.

— Човек, одговорио је Хорације, човек, и кад би га сместили у светле, веселе и цветне долине едена, или ма у које друге изванредне регијоне, које смо ми научили сматрати за најбоље и најлепше: човек, у сваком погледу, или ма на ком месту — или венуо под утиском нездравих ветрова у строгим предлима, или се знојио на сунчаној припеци у топлим пределима, човек без жене, биће увек — усамљен.

— Мило ми је да чујем тако племените мисли од вас, г. Спаркинсу, рекла је гђа Малдетон. Мајчино су мишљење делиле и обе госпођице. Хорације се смешио. Тереза је поруменила.

— Ја опет мислим, уплео се г. Бартон, ја мислим —

— Ја већ унапред знам, шта ћеш ти рећи, прекинуо га је г Малдертон, и могу ти казати, да се никако не слажем са твојим назарима.

— Како то? питао је и чудио се невини банкар — то вам је врло богат човек и члан трговац.

— Жао ми је што се не слажемо Бартоне рекао је домаћин са тако одсудним нагласком, као да је зацело противан оном што је овај већ изговорио. Стога ти не могу никако дати за право при тако неоснованом тврђењу.

— Па ја сам само хтео рећи —

— Не можеш ти мене уверити, рекао је опет одсудним нагласком домаћин. Никада ме нећеш убедити, па ма колико доказивао.

— Ја опет, умешао се г. Фредерик, који се одмах ослободио чим је приметио очеву вољу за препирање. Ја се не могу са свим сложити са г. Спаркинсовим назорима.

— Шта изненађено је рекао г Спаркинс, који се трудио да употреби најметафизичнији израз кад је опазио, како женска партија у неким заносу прати његове речи. — Је ли утисак посљедица разлога? И да ли се разлог коси са утиском?

— Да, то је најглавније! То треба прво решити! рекао је г. Флемвел.

— Тако је, додао је г. Малдертон.

— Дакле, ако је утисак посљедица разлога, и ако се разлог не коси са утиском, онда је знак, да су ваши назори погрешни, додао је Хорације.

— Неодлучно се мора признати, да је тако, потврдио је г. Флемвел.

— Напослетку, ја мислим, да је то једина логична дедукција, завршио је Хорације.

— Без сумње, саглашивао се опет Флемвел. То је био чвор, који је сада одрешен.

— Добро, можда је тако, рекао је г. Фредерик. Мало пре то нисам увидео.

— Ја још и сада не појмим, мислио је усеби трговац, по пуштам и претпостављам да је тако, кад се они сви слажу.

— Када је само паметан и разборит, шаптала је гђа својим ћеркама, кад су излазили из дворане

— И мио и драг, рекле су на једантут обе госпођице. Говори, као делфиско пророчиште, зацело је морао већ доста видети и проживети.

Сада су господа остала на само у дворани.

слабост и мекуштво при повратку Милановом, ако не буду енергично тражили трајне гаранције, за отстрањење Милановог мешања, те се покажу попустљиви према прохтевима и ћефовима у конаку — онда ће са правом изгубити поверење, које је народ у њих положио.

И народ ће морати да се окрене другим вођама, међу којима не ће бити „дворских“, „војничких“, „лажних“, „назови“ и „полу“-радикала, — јер вечита прелазна стања, вечита кунктаторства, вечита попуштања, — морају једном престати.

Они радикали, у чијим рукама данас лежи водство те огромне народне странке, не смеју стати на становиште погодбе и попуштања, не смеју тежити да приме по ма коју цену владавину, не смеју ствар преухитрити, — већ чврсто стати на становиште досадашњих својих народних начела, и чекати час, док се не даде потпуно и безусловно народу све оно што је његово, и што ће уклонити досадање трзавице, а ујемчити слободан напредак Србијин.

Њино гесло мора у овом тренутку бити: **„Све или ништа!“**

Или-или! §§.

Нови Сад, 2. маја.

Миланово самоубиство. Пишу нам из Берлина: „Дознао сам из најпоузданијег извора, да је вест о самоубиству Милановом, која је одавде у све светске листове пуштена, измишљена и протурена од самих Миланових берлинских „пријатеља“, који су стекли уверење, да ће Милан са свим компромитирати ствар тројног савеза у Србији, те ће српски народ због Милана са свим омрзнути и његове „тројне“ пријатеље, те за то је том вешћу, као неком нежном опоменом са врљиком, Милану напомењено, шта би у интересу његових пријатеља, а и своје династије требао да учини. Но Милан је тврда влашка глава, па не ће да разуме мудре савете својих пријатеља!“

КРИЗА.

(Од нашег извештача из Будимпеште.)

Разни гласови се проносе о кризи, но данашњи хоће да разведре мутно небо над Угарском. На име, пронео се глас, да је **Јожики** пошло за руком, **да у споразуму са Калнокијем склопе** таково **писмо**, које ће Банфи добити **од краља**, а које би садржавало **потпуну** (?) **задовољштину за Банфија**. Ова се вест распростла, но изгледа, да она треба да подигне углед Банфију пред седницом горње куће, која ће сутра расправљати о заосталим продловима црквене политике. Само је питање, шта ће бити са толико спомињаним протестом у Рим, који — као што вели вечерњи број „Пресе“ од понедељника — још није послат у Рим; без тога изгледа, да Банфи не може добити потпуну сатисфакцију.

Важан момент у кризи је данашња интерпелација у сабору, коју је Угрон управио на Банфија. Оштрим речима је напао Угрон на либералну странку, која је, када јој је, вели, требала помоћ из Рима, сама позивала Рим, да се меша у угарске унутрашње ствари, те за то сада не треба да се противи, јер то је плод њене жалосне политике. Угрон је искао од владе, да каже: да ли је протест у Рим послан и да ли се влада још држи тога мишљења, да се он мора послати? Друго врло важно питање је, које се управо требало одмах разбистрити, ово: која су факта и изјаве, које је Аљијарди учинио и њима прекорачио границе својих права, те дао повода, да се у Рим нота пошље? Заиста ово је прави узрок кризе, која ево већ више од недеље дана траје, а њега нико не зна. Даље је питао Угрон: је ли Банфи добио задовољштине за увреде, које су му нанете, и и најпосле: **је ли влада дала оставку?** Одговор још није добио.

*

У среду ће Банфи и по трећи пут у Беч у овој ствари, када се нада, да ће добити потпуно решење. Министар **Јожика био је** у понедељак на аудијенцији **код краља** и вратио се врло задовољан, те је одмах потражио Калнокија, с којим је дуже време конферисао.

И ако дакле изгледа, да ће се Банфи извући, још је врло сумњиво.

*

На крају вам још јављам, да се опозиција у **горњем дому** искупила у врло великом броју, тако да рачунају, **да ће** и **рецепција Чивута и слобода вере** у овој седници **пропасти** још већом већином гласова него ли прошли пут. =

ВЕСТИ ИЗ СРБИЈЕ.

Београд, 1. маја.

Финанцијална пропаст Србије. Место министра финансија у Србији никако да се попуни. Као кандидати спомињу се Чеда Мијатовић и адвокат Марковић, но сви се канда нерадо лаћају, јер се боје у овим приликама примити се вођства финансија. Сада се тек види како је Вукашин Петровић упропастио Србију. После њега остало је ситних т. зв. „летећих“ **дугова седамнајест милиона**. Ово је стање ужасно и сада су уверени, да је Вукашин Србију на ивицу пропасти довео. Краљ је одмах звао Вујића да се са њим посаветује. После Вујића нашле у оним тешким приликама није овакови дугова остало ни пуна по милиона. Поговара се да је краљ уверен, да би из овога глиба од пропасти и банкротства, Србију задржала само вешта рука и ум Вујића бив. радикалног министра финансија.

*

Стање ситуације. „М. Журнал“ пише: Још се не зна тачно, на коме ће остати царство, али су ипак највећи изгледи за радикале да ће они саставити ново министарство. Најглавнији програм сваке нове владе биће свакојако финансиско питање, а то су у стању да реше само радикали.

*

Закон о штампи и о општинама још није добио потврђење краљево. У политичким круговима тврдо се држи, да краљ неће ове законе никако ни потврдити, чиме би заиста учинио бар једно добро у овим несретним данима Србије. „Мале Новине“ не могу да задрже свој гњев због овога, јер су се надале да би онда наступило њихово царство, јер би под тим законом могле цветати само такове новине, које би знале пузити, подвлачити се и денунцирати.

*

Краљица Наталија примила је у понедељак све чланове Христићева кабинета, но о политици није било речи. После њих био је код краљице ђенерал Сава Грујић са којим се она дуже време врло љубазно разговарала. Овој аудијенцији приписују и политички значај.

*

Бављење краљице Наталије у Београду. Ретко кад да је се слегло више света у Топчидеру, него што је то било у недељу. Пошто се знало да ће и краљ са краљицом Наталијом доћи у Топчидер, то се свет почео скупљати још из јутра. Све је хитало у Топчидер и чини нам се, да Београд одавно није био онако празан као јуче. У Топчидеру било је преко 10 хиљада душа. На просторији, где је краљев конак, беше се искупило мноштво света и кад угледаше дворска кола и у њима краља са краљицом Наталијом, полети све оном киоску. Краљ и краљица Наталија били су веома задовољни и на поздраве публике обоје су се клањали. У том краљ нареди, те дозваше цигане, да свирају, који пред киоском засвираше Краљев Оро а затим и друге игре. Око 5 сати краљ и краљица са свитом отишли су на колима, праћени са свију страна усклицима живели.

Политичке новости.

— Савив делегација. Званичан лист доноси три краљева писма упућена грофу Калнокију заједничком министру спољашњих послова, барону Банфију председнику угарског министарства и председнику аустријског сабора херцегу Виндиш-Грецу, у којима их краљ извештава, да ће се ради свршавања заједничких ствари, делегације за 1895. годину састати у Бечу 25. маја (6. јуна) о. г.

— Говор француског војног министра. Ђенерал Зурлинден француски војни министар држао је приликом отварања војне школе у Лиону говор, којом приликом је рекао, да је отварање ове војне школе последњи чин француског војног организирања. Француска је војска, вели, сада потпуно спремна и уређена те може мирно гледати у будућност, а и свршити своју мисију у миру и сигурности. Другим речима француска има доста бајонета и то извежбаних бајонета, да јој држе — мир, а у случају рата она би била сигурна и спремна.

ЈЕДАН ПРИЛОГ ПИТАЊУ: „КУД СЕ ДЕВА НЕМАЊИНО БЛАГО!“

Пре две године изненађен је наш свет вешћу да су г. г. калуђери благоизволели решити, да нешто и српској просвети учине.

Постала је „Манастирска штампарија“!

Њен постанак је са свим калуђерски.

Без питања саборског одбора, без питања архидијецезалног адм. одбора купиле су управе манастира Беочина и Грегетега стару, неопремљену штампарију Павловић-Јоцићеву и двоструко су је преплатили ценом од 13.250 фор., која свота не беше у прорачунима тих манастира за 1893. год.

Цео је дакле куп незаконит, непромишљен и преплаћен, кад се узме на ум да је иста штампарија годину дана раније за 8000 фор. нуђена.

И тако је приход манастирски, који чини део народно-црквеног добра, незаконито и неразумно расипан и изложен упропашћивањима, јер је та штампарија дошла у неискусне руке и одмах у почетку је начинила 6000 фор. дуга.

И место да народна просвета отуд користи има, то се морају од народа придићи приходи да ове дугове исплате.

За то се измишљају разни образци које морају црквене општине да купују по претераним ценама, за то ће сада све школске књиге тамо се штампати и њих ће наша деца куповати морати, за то се црквене општине приморавају да претплаћују „Српски Сион“, за то ће се натеривати поједине црквене општине, да своје

Сваки је од њих изгледао озбиљан, као да је одмарао свој мозак после тешке препирке о дубини и тајанствености природе. Флемвел је први прекинуо ћутање. Предузео је себи да сазна, ко се крије под образином тог обичног имена „Хорације Спаркинс.“

— Извините господине, започео је Флемвел. Ја мислим да сте ви учили права? И ја сам сам некада пошао тим правдем, с тога сам добро познат са многим славним адвокатима.

— Не, не, одговорио је Хорације и при том се мало устезао. Бар не сасвим.

— Али зацело се много крећете у судским круговима, или се варам? питао је даље Флемвел, са радозналим погледима.

— Провео сам готово цео мој живот, одговорио је Спаркис.

Одговор је јако задовољио г. Флемвела. Дакле, мора ипак бити неки човек са сјајном будућношћу.

— Правна струка ми се ни мало не допада, рекао је млади Том. При том је погледао унаоколо, да ли је когод приметио његову опаску.

Нико му није одговорио.

— Мрске су ми њихове хаљине и бароке, говорио је смело и даље Том.

— Томе, молим те ћути, кад не знаш паметније говорити, рекао му је његов отац. Слушај, па се учи и користи оним, што други говоре. Не чини те смешне и неумесне примедбе.

— Добро отац, одговорио је несретни Том, и није више говорио управо до свршетка ручка.

— Не брини се Томе, рекао му је његов добри ујак, пошто га је загрлио. И ја тако исто мислим као и ти. И ја не бих волео носити бароку. Милија ми је зелена кецеља.

Г. Малдертон се јако накашљао и у свом страху није престао кашљати, док год трговац није сасвим заборавио, шта је хтео даље наставити.

— Г. Спаркинсу, започео је опет г. Флемвел, да ли случајно познајете адвоката Делафолтена?

— Упознали смо се једном приликом, и од тог доба сам га обвезао неким услугама, одговорио је Хорације. При том га је облила румен, као да није говорио сасвим искрено.

— То је велика срећа за вас, ако сте имали прилике, да обвежете тако славног човека, приметио је Флемвел у тону високог поштовања.

— Не могу никако да сазнам, које он, шаптао је поверљиво г. Малдертону. Но јасно је, да је правник и да је човек од великог уплива; може се лако судити по његовим познанствима.

— Без сумње, без сумње, одговарао је пратиоц г. Флемвела.

Остатак вечера провели су у лепој забави. Г. Малдертон је дахнуо душом. Пошто је његов шурак тврдо заспао, није се више бојао трговачких разговора. Није му дакле ништа сметало, да буде услужан према свом госту. Гђца Тереза је свирала на гласовиру неку оперу и г. Спаркинс је изјавио, да је вештачки одсвирала тај комад. После су заједно и певали. Том су приликом дошли до тог уверења, да њихови гласови врло лепо хармонирају, ма да су у истини певали сви на један и исти глас. Но то им није сметало, да остану заједно до пола ноћи у лепом весељу. Тада је Хорације замолио, да му изведу његовог коња. Коњу се ваљало још вечерас одморити, како би сутра са пуном снагом могао повући — мртвачка кола. Када се Хорацијево захтевање испунило са највећом услужношћу, морао је обећати, да ће опет доћи идуће недеље.

— Можда би се г. Спаркинс хтео и сутра нама придружити? Ми ћемо сви заједно ићи, да чујемо најновију оперу, рекла је гђа Малдертон.

Хорације се дубоко поклонио и обећао, да ће зацело доћи у њихову ложу, ма да ће то бити мало касније, јер неће приспети да буде тачно при почетку претставе.

— Наравно, да неби могли захтевати од вас, да идете с нама и сутра пре подне, рекла је ђаволаста гђца Тереза. Ићи ћемо с мамом да пазаримо, а то нарочито не годи господи.

Господин Спаркинс се опет поклонио и рекао, да би врло радо и тамо пошао с њима у друштву, али сутра пре подне није могуће, јер га спречавају неки врло важни послови.

Флемвел је значајно погледао г. Малдертона и шапнуо му: сутра почињу судски термини.

Сутра дан у подне чекала су кола пред вратима на гђу и гђце Малдертонове, да их одвезу у варош. Возили су се од дућана до дућана. Госпођице су, наравно говориле о г. Спаркинсу и о његовом мушком држању на коњу при јахању. Напослетку су се љутиле на гђу Малдертон, што се возе тако далеко, само да уштеде нешто на цени при куповању. Госпођа се бранила. Казала им је, да је чула за неку трговину, где се може врло јефтино пазарити.

Напослетку су стала кола пред неком чађавом кућом у којој се налазила нека трговина. С поља су били повешани разни производи вредних руку. Нити су били фини или скупоцени, нити су били укусно поређани. Било је ствари у прозору и са назначеном ценом. Натписи су гласили: 3.500 комада боа за госпође, комад од десет до шездесет новчића; ципела од фине француске коже, врло јефтино; јефтиних сунцобрана и зелених кишобрана и других ствари; све су ствари биле за педесет процената испод сталне цене. Трговина, натписи, роба и сам начин, како су биле поређане све те ствари изгледале су, као да је ту вашар, па се само маме људи на пазар.

— Боже, мати у какав нас дућан то водите? узвикнула је гђца Тереза. Шта би рекао г. Спаркинс, кад би нас видео овде?

Гђца Мара се уплашила и од саме замисли, па је једва гласно промуцала: ах заиста!

— Изволите сести, понудио их је газда од тог дућана, пошто су ушли унутра. Чиме вас могу служити?

— Хтела бих јефтине свиле, одговорила је гђа Малдертонова.

— Одмах госпођо. Шмит! Шмит! Где је Шмит?

— Ево ме одмах, чуо се глас из дубине дућана.

— Пожурите се! викао је газда. Увек, кад вас човек тражи, вас нема овде.

Г. Шмит, ког су заиста пожуриле газдине речи, скочио је преко тезге, као што то чине вештаци у циркусу и онда је ступио пред ново дошле муштерије.

Гђи Малдертоновој се отео слаб узвик из њених уста. Гђца Тереза, која је у тај мах говорила са својом сестром, подигла је главу при узвику своје мајке и угледала пред собом — г. Хорација Спаркинса.

* * *

Тај призор ћемо сад покрити завесом, као што то чине писци у својим новелама, кад су већ изнели главну слику.

Тајанствени, философични, романтични и метафизични Спаркинс, који је у очима гђце Терезе био савршен идеал младог херцога и после, кога је она себи замишљала у плавој свиленој спаваћој хаљини и истим таким папучама, о ком је она увек мислила и сањала и кога зацело није мислила овде наћи, стајао је сада пред њом као помоћник у трговини са јефтиним ценама и са правим именом „Самуило Шмит“. Стопише се све наде, као што се топи сладолед на столу после ручка.

Године су већ прошле од оног кобног дана. Зумбул је већ три пута цветао у башти код Малдертонових. Ласте су три пута походиле своја гњезда на кући г. Малдертоновој, а госпођице још нису удате. Терезино девовање постала је очајна и горка судбина за њих све. Г. Флемвел је у зениту свог високог познанства, као и пре, а г. Малдертон још се није опростио своје слабости, да жуди за аристократским познанствима, и још се увек боји људи, који су прости.

Беч. Са енглеског **М. Ј—ћ.**

штампарске радове у Карловцима, код манастирске штампарије по скупу и скупљу цену но на другом месту наручују.

Земунско „Ново Време“ донело је у тој ствари опширан чланак, чији завршетак доносимо овде, да се види како мисле о томе и они, који су сасвим бливу патријарху, калуђерима и „Српском Сиону“.

Завршетак тај гласи:

Све то показује, да је ова установа далеко од тога, да врши у народу некакву културну мисију, већ јој је канда намењено, да једнако, и све у већој мери, апелује на народну кесу, за рачун појединих „љубимаца“.

Тврђење, непоткрепљено непобитним доказима, нема вредности — то је правило. С тога и ми хоћемо, и да докажемо што тврдимо.

Српска манастирска штампарија у 15. броју „Српског Сиона“ од ове године, препоручује себе као најјефтинију за израду свију штампарских послова. За доказ, да то не стоји, да наведемо ова два примера:

I. У току године 1894. издао је епархијски административни одбор у Карловцима налог: да се у свима манастирима имају тачно водити књиге о целокупном примању и издавању, као и инвентар о целокупном манастирском добру. За вођење тих рачуна, установљени су нови формулари, који су у истој штампарији штампани и на повез дати, а за тим су свима манастирима разаслани. — За тај посао поднела је „Српска манастирска штампарија“ Саборском Одбору рачун у своти од преко **1200 фор.** на исплату; а исти тај посао израдила би свака приватна штампарија за **50%** и словом: **педесет по сто јефтиније.**

II. При крају 1894. године упућен је свима срп. прав. црквеним општинама у архидијецези налог, да од почетка 1895. имају све рачуне, по ново прописаним формуларима водити, који су такође штампани у „Српској манастирској штампарији“ и који се код ње набавити морају. А обоје то тако је наређено, само зато, да би се утрошила она лоша и трула Хамбургерова хартија, јер су и дотле постојали позитивни прописи, како се ти рачуни имају водити. И да се по тим прописима савесно и уз потребну надлежну контролу, водили рачуни, друкчије би данас било. Не формулари, него савесна управа и надзор — то је главно.

Напред поменути обрасци су ови:

1. Благајнички Дневник о примању и издавању новца. Формат врло велики и неспретан; хартија трула, која је ваљда годинама лежала у магазинима у Бечу, од куда је и купљена и скупо преплаћена, као и сва друга хартија, која је из исте фабрике купљена и преплаћена. Из исте фабрике је купљено за 4000 фор. хартије и то под фирмом распродаје (Ausverkauf), као да је најјефтинија него игде, а међу тим је преплаћена. Иста хартија је већином без икаквог формата и мора се тек у штампарији кројити на разне формате, којом приликом, разуме се, иде и много у штету. Али, наравно, господа која су на управи била, допуштамо, да разуму њихов позив, али о хартији — врло мало. Цена му је **8 новчића** табак или **80 фор.** 1000 табака. — Свака приватна штампарија исто би то израдила са **40%** јефтиније на таковој хартији.

2. Дневник врху примања и издавања наравних производа. — Цена 5 новч. табак или 50 фор. 1000 табака. — Могло би бити са 30% јефтиније.

3. Исказ тражбина. — Цена 5 нов. табак, 1000 табака 50 фор. — Могло би бити са 30% јефтиније.

4. Исказ постојећих обвезница. — Цена 5 нов. табак, 1000 табака 50 фор. — Могло би бити си 30% јефтиније.

5. Рачун парохијалне благајне. — Цена 4 нов. табак, 1000 табака 40 фор. — Могло би бити са 25% јефтиније.

6. Дневник о побирању и издавању парохијала. — Цена 4 нов. табак, 1000 табака 40 фор. — Могло би бити са 25% јефтиније.

7. Рачун црквене општине. — Цена 5 новч. табак, 1000 табака 50 фор. — Могло би бити са 30% јефтиније.

8. Прописник и плаћевник парохијала и других црквено-општинских трошкова. — Цена 5 н. табак, 1000 табака 50 фор. — Могло би бити са 25% јефтиније.

9. Обвезнице. — Цена 1½ нов. табак, 1000 табака 15 фор. — Доста умерено.

10. Преглед рачуна. — Цена 1½ нов. табак, 1000 табака 15 фор. — Могло би бити са 25% јефтиније.

11. Исказ пасивног дуга. — Цена 1½ новч. табак, 1000 табака 15 ф. — Могло би бити са 25% јефтиније.

12. Платежни лист. — Цена 2 нов. табак, 1000 табака 20 фор. — Могло би бити са 25% јефтиније, а и више.

Ове су цене извађене **из оригиналног рачуна без попуста.**

Ето, шта нам пружа манастирска штампарија; ето, како и којим путем и начином врши она културни задатак у нашем народу, који је определио Гргетег и Беочин и оне „стручњаке“, да купе од Јоцића и Павловића стару, изанђалу штампарију за 13.250 форината, која је сума са 5.250 ф. већа од цене, по којој су Јоцић и Павловић нудили пре тога патријарху Георгију Бранковићу, своју штампарију!

Изнели смо цифре, које су речитије од сваког другог разговора.

Једанпут треба стати на пут расипању народног новца, који није Алајбегова слама. А то су дужни да чине на првом месту органи јавног мнења у нашем народу.

По нашем мишљењу, овако се даље не сме допустити.

Као прво требало би да се учини ово:

Сва власништва српских штампарија из Новог Сада, Загреба, Земуна, Панчева, Бечеја, Суботице и т. д. треба да ступе у споразум ради састанка, на коме би се имало решити о заједничким корацима, које ваља чинити код сабора и саборског одбора. А српски листови треба, у интересу опште ствари, да оваку акцију српских штампара својски потпомогну.

Још није доцкан.

Тражимо лека, јер су чим ћемо изићи пред наше претке, који су крвљу и знојем стекли и очували наше манастире? Зар кад нас упитају: куд се деде манастирско благо? ми да оборимо очи земљи и да застиђени одговоримо: па, прогута га манастирска штампарија, њена мудра управа, стручњаци и остали, који се у пословима ове врсте исто толико разумевају, колико и Шваба у гајде.

Ми смо учинили своје, а ради смо да видимо, хоће ли се у нашем народу ико наћи, да и даље жмури пред очигледним упропашћивањем народног иметка, да се и даље прави невешт „виртшафтовању“ манастирске штампарије и њене „мудре“ управе.

Свак на своје место. Свештеници и калуђери у цркву, а штампари у штампарију.

То је наша реч.

Карловачко благодејеније.

Сваког Србина, који прочита овај натпис, мораће занимати. Помислиће можда: „Ево ваљда ћу сад бар чути повољне гласове о овом одгојилишту наше омладине“. Не! Не варај се Србине. Жао ми је, што ћу и сада морати казати само тешку истину. Читао скоро нисам, али слушао сам мал не сваки дан, како је у њему. За то сам наумио, да тебе, Србине, известим, како ти се син храни у благодејанију, како ужива онај дар, који му је још велики Стратимировић даровао. Благодејанаца има до близу 50 и то све врло добрих, а сиротих ђака. Скоро сви су без доручка. Кад у јутро устане он се погладн по трбуху, па то му је доручак. Оде у школу и тамо буде до 12 сахата. Наравно онако уморан на што ће пре помислити него на ручак. А кад помисли, какав га ручак чека, одмах га гроза хвата. Дође у благодејаније, хоће да једе, али не може. За што? — Молим те читаоче, ако си слаба стомака, не читај даље! — Да он почне јести, али на једаред опази, како по какав од инсеката весла по чорби својим танким ножицама. О камо среће, кад би то било све! Пасуљ морају да једу стари, тврд, да би могао с њим пушке набијати Јамачно га нису хтели јести ни манастирске слуге, па су га њима јадницима скували, да их усреће. А купус по „кад кад“ — Бож' прости — мирише“. Кромпир промрзнут, тарану је ваљда каква Мацарица још из Кошутова времена месила. Та једном речи ништа не ваља. А лебац, тако звани бердов, тај садржи у себи све врсте стонога. Па вода — о, за њу се бар не плаћа — та неки пут мирише на гас, а неки пут се у флаши лепршају прне птичице. А благодејанци? — Они сироти морају и опет да се погладе по трбуху и то им је онда ручак. Има их и који морају жмурећки јести, тек да им је стомак, како тако подмирен. Човек не сме да гледа у лебац, кад једе, па кад чује гђа куварка, како се противе, а она сва запурена изађе на прозор куда се јело издаје, па ће тек рећи: „Шта мислиш! Јуче сте нашли буву, прекјуче штирке, а данас опет буба-швабу; па нисам ја крива. Ја баш пазим. Мора и то бити. Коме није право, нек перја на поље“. О српски народе, шта си дочекао, да ти једна куварка тера синове из онога, што је твоје! А кад се потуже г. економу, он опет каже: „Такав купус и ми једемо, исти пекар и за нас пече. Тај исти пасуљ и код нас долази на сто и. т. д“. „У осталом шта ћу ја, она је рођака Њ. Светости. Ја јој не могу ништа“. И на том мора да остане. Е из тога се види, како гђа куварка не само нама него и г. економу диктира. Поред свега тога покора захтева још госпођа, да јој се и наздрави по кадгод. Е није него још нешто. Захтева још и то, да јој се ђаци онако грацијозно јављају. Због тога је једном цео разред чак укор добио, и. т. д. и. т. д...

Ето видиш, Србине, како ти се омладина, твоја нада и узданица пати. Зло је, али тако је! Све сам ово само зато написао не би ли управа благодејанија већ једанпут више пажње обратила на јадне ове сиротане. Па ипак ми се чини, да ће и ово остати глас вапијућег у пустињи. **Х.**

ПОЗИВ.

Усљед поплаве народ шајкашки задесила је велика несрећа, јер је Тиса проваливши чурушку и мошоринску долму, поплавила до 35.000 ланаца, које ритске, које горње земље, и уништила бујне усеве, који ваљда ни једне године нису давали бољег изгледа на богатију жетву, те народ после неколико неродних последњих година тим теже осећа несрећу бесног елемента.

Осим ове грдне и неоцењиве штете, још је тежи удар нанешен становништву где је вода потопила и села, тако да је усљед поплаве скоро цео Мошорин и Вилово и један део Жабља и Тителa под водом, а Лок, који мало више лежи само се напорним задолмљавањем од воде спасао. Од поплављених кућа до сада је у Жабљу до 200, у Мошорину до 100, у Вилову до 87 и у Тителу до 10 кућа, са осталим зградама заједно попадало, храну и сву тековину бедног народа уништило. То је само број до сада попадалих кућа, а још много ће их попадати, остале пак већим делом у толикој су мери озлеђене, да се само са великим трудом и трошком оправити могу.

У Мошорину, Вилову и Локу народ се листом иселио на оближњи брег „Висораван“ („Плато“), где у збеговима под ведрим небом и у на брзу руку, начињеним колебама живи, где га је ових дана киша и ладан ветар шибао, због чега се много жена и деце поболело и без коре леба са крајном невољом се бори.

Према горе верно описаном стању од поплаве пострадали Шајкаши требају обилате и брзе помоћи, јер многу и многу породицу треба хранити. — Најгоре су пострадала места Мошорин и Вилово, где је народ по себи сиромашан и једва је по која кућа остала, у којима је 10—20 породица своју децу и болеснике посклањала, а људи се боре са бесним валима и страшном олујином старајући се, да својима леба и спашеној марви где пиће набави.

Народе! Ако је где требало помоћи, то је пострадали Шајкаши требају, и то брзе помоћи! И ако им се у усевима и порушеним долмама штета надокнадити не може, јер то превазилази наше материалне силе, и ту је држава позвана, да са својим огромним средствима подпомогне, али ми можемо народ са нашом помоћу испомоћи и сиромашнима мало крова над главом подићи.

Народ је наш увек био дарежљив, па зато се надамо, да ни Шајкаше у беди заборавити не ће.

Пошто у крајној нужди и невољи у свима појединим пострадалим општинама нису се одбори конституисали, куда би се од дарежљивих руку прикупљени новац шиљати могао, то управа нашег завода, као организовано тело, и као најближи сусед пострадалим општинама својевољно и радо се одзива родољубивој цели, и прима све прилоге, који се шаљу за од поплаве пострадале Шајкаше, које ће мо јавно потврдити и споразумно са у појединим општинама организованим одборима, према потреби саразмерно поделити.

Прилоге молимо да се шаљу на адресу „Задруга за међусобно помагање и штедњу“ у Ковиљу (Бачка).

За пострадале Шајкаше до сад су код нас приложили: По 50 фор. Задруга за међусобно помагање и штедњу у Ковиљу. Горњо-ковиљска политична општина. — По 20 фор. Горњо-ковиљска црквена општина. — По 10 ф. Милош Петровић, капетан. — По 5 форината Живко плем. Бајазетов управитељ, Аксентије Мародић, сликар, Светозар Гавриловић парох, Тома Нешин кнез, Глиша Савин подкнез. — По 3 ф. Куђа Михајловића, Јефта Попов, Стеван Марцикић. — По 2 фор. 50 н. Коста Веселиновић. — По 2 ф. Стеван Михајловић, Ћира Марцикић. — По 1 ф. 50 н. Лазар Милић. — По 1 ф. Паја Чакић, Игњат Субић, Јаков Шефер, Леополд Моргштерн, Емил Хрњаковић умир. капетан Стеван Максимовић, гђца Катица Станојева, Пера Живанов, Тоша Ранковић, гђа Љубица Урошевић, Живан Нешин, Стеван Ненадов, Гаврa И. Штајниц, Игњат Розштак, Бела Лапковић апотекар, Јован Сагмајстер, Исидор Бернхајм. — По 50 нов. Васа Илијин, Душан Димић, Мита Радонић, Гаја Угљеш, Рада Беуц, Лазар Мишков, Персида Каћански, Живан Каћански, Гаврa Розенштоковић, Вељко Арсенијевић, Лазар Субић, Јаша Штајниц, Милош Маринков, Гаврa Штајниц, Ђока Маринков, Ђока Субић, Нова Субић, Сава Чичовац, Иса Субић. — По 40 нов. — По 25 н. Крајмер Хенрих, Милан Ћосић. — По 20 н. Антон Николаје, Илија Стојинов, Аћим Стојинов, Маришка Пош, Н. Н., Петар Летић, Тоша Попин, Урош Милић, Јоца Нешин, Стеван Коларовић, Георг Карађа. — По 10 н. Стеван Кужета. — Свега 201 фор. 70 нов. У Горњем Ковиљу 23. априла (5. маја) 1895. Живко пл. Бајазетов управитељ, Коста Веселиновић, књиговођа, Милош Петровић, благајник.

Вести из места и са стране.

Румунски народно-црквени сабор. Јављају из Сибиња, да ће се румунски народно-црквени сабор састати 19. маја о. г. Овај се је сабор требао састати у октобру прошле године, али га влада није одобрила, али на одлучно захтевање румунске јерархије, која је и оставком претила, попустила је влада и морала је дозволити састанак сабора. Препоручујемо пажњи српских архијереја ову вест, да се науче, како се ваља заузети за своју цркву и народ. Али где би се наши архијереји одрекли тако масних плата?

Одбор срб. правосл. учитељског збора арадског среза одржао је своју седницу 27. априла. о. г. у Срп.-Вел.-Ст.-Миклошу. Од одборника присутни беху: Ст. Вукадиновић председник, Ст. Нађвински I. перовођа, Д. Бешлић II. перовођа, Живић, Вујковић, М. Павловић, Милица Стојишић и В. Вујић. У овој седници одређени су критичари за израђење тема, које ће се изнети у седници збора која ће се одржати у Сараволи на III. дан Духова о. г. Позвани су предавачи, да своје теме чисто написане у року од 8 дана председништву пошаљу, да их може критичарима доставити. Замољен је епарх. школ. референт темишварско-вршачки, да би у ову седницу збора дошао; и напослетку је издана опомена свима члановима збора, који дугују чланарину, да је што скорије уплате.

За потопљене Шајкаше. Грађанство наше тражи и даље пута и начина да својом дарежљивом руком притече у помоћ пострадалој браћи Шајкашима. Да би олакшали свима онима, који још нису дали свога дарка, или који би по свом милостивом срцу хтели и по други пут да пруже милости својој браћи у невољи, јављамо овим путем, да је Добротворна задруга Српкиња Новосаткиња решила у својој одборској седници од 29. априла (11. маја) о. г. да ће примати и даље прилоге намењење браћи Шајкашима. Како су заједнички све три овдашње женске задруге већином обишле наше грађанство и тражиле прилога, то јављамо, да се не ће ићи појединима, него се умољава сваки, да свој прилог намењен потопљеним Шајкашима, пошље начелници овдашње задруге српкиња гђи Јулки Радовановићки у течају идућих осам дана, а она ће у своје време о том поднети јаван рачун.

Епарх. Школски Одбор бачки имао је 17. (29.) априла по подне своју седницу, у којој су решени ови предмети: Узето је на знање више отписа високог краљ. уг. Министарства просвете и на основу истих су препоручене подручним црквен. општинама за школе и школ. библиотеке разна учила, књиге и слике. — Исто су тако узета на знање отписи висл. Школ. Савета и учињена сходна расположења. — Потврђен је избор Душана Ћирилова за учитеља у Ст. Стапару. — Услед изјашњења црквен. општине у Парагама издато је на уживање тамошњем учитељу цело гувно. — Позвана је црквен. општина у Сомбору на изјашњење у погледу постављања привр. учитеља на жарковачкој салашкој школи. — Спроведен је висл. Школ. Савету призив Кузмана Миловановића учитеља у Силбашу против овостраног решења у погледу поделе тамошњих учитељских плаћа. — Изаслано је изасланство у Деспот Сент-Иван ради извиђаја тамошњих школских прилика. — Узет је на знање извештај школ. одбора у Турији о премештају I. мешов. разреда у новоподигнуто школ. здање и уједно позван, да на новоустановљено учит. место распише стечај. — Одбијена је тужба Јов. Петровића учитеља турјског против тамошње политичне општине због узапћивања једног дела плаће му. — Пријава истога учитеља против осталих турјских учитеља упућена је тамошњем школском одбору. — Упућена је црквен. општина госпођиначка под теретом оврхе, да изда награду заменици-учитељици мађ. језика у тамошњој вероисповедној школи. — Молба Танасије Костића учитеља у Фелдварцу у погледу обучавања деце у појању, као и певничког појања — издата је на извиђај изасланству, које ће имати да спроведе истрагу против оптужене тамошње учитељице Д. К. — Позване су још последњи пут све оне општине, које још исказнице о стању својих школа за 1893/4. школ. годину поднеле нису, да исте исказнице у року од 18 дана пошаљу, пошто ће се у противном случају на њихов трошак послати изасланик, који ће на лицу места речене исказнице попунити. — Умољен је висл. Школ. Савет, да својим путем и начином дозначи овом одбору пристојну своту новаца за изашиљање повереника овог одбора на прегледање свију школа у епархији бачкој.

Административни одбор бачки је имао сутра дан пре подне своју седницу, у којој су решени они предмети: Узет је на знање високи отпис Саборског Одбора бр. С. О. $^{879}/_{505}$. ex 1895. у погледу неуплаћених саборских трошкова и верозаконског приноса и позване су све дугујуће општине да горњу дуговину до краја септембра о. г. уплате у срп. нар. црквен. фондове или издаду од себе прописане за то обвезнице. — Упућена је црквен. општина молска да за свог пароха исплати дугујућу земљарину на парох. сесију и потом му ту своту од плате одбије. — Решена је црквен општинска управа у Ади од оптужбе Милана Јаковљевића и др. из Аде. — Одобрено је конституисање новоизабране црквен. скупштине у Пивницима. — Узет је с одобрењем на знање избор половине црквен. одбора и потпредседника црквен. општине у Г. Ковиљу. — Одобрено је црквен. општини у Ђурђеву купљена земља од тамошње комуније Јов. Павловог. — Упућена је црквен. општина новосадска, да за оне своје парохијане односне непарохијане, за које је искала одобрење да им парох. дуг отписати може, сведоџбама од политичке власти односно од дотичних парох. звања докаже, да су се исти или одселили, или умрли или тако сиромашни да горњи дуг свој не могу платити. — Узет је с одобрењем на знање закључак исте општине да „Задрузи Српкиња Новосаткиња“ повиси своју припомоћ за издавање дечјег забавишта од 300 фор. — на 600 фор. годишње. — Одобрено је истој општини да свој дуг код срп. нар. фондова по предложеном овом одбору начину конвертирати може. — Узет је на знање избор половине црквен. одбора. председника и потпредседника и неколицине скупштинара исте црквен. општине. — Одбијен је призив Гавре Бркића и др. из Сомбора против скупштинског закључка бр. 63 ex 1894. тамошње црквен. општине. — Упућена је црквен. поштина у Госпођинци, да црквен. општину правно заступати може само председник. — Потврђен је избор главног епитропа у истој црквен. општини. — Изаслана је

истражна комисија у црк. општину сегединску. — Изаслана је истражна комисија у црк. општину деспотсентиванску због нередовног стања у истој. — На молбу црк. општине пивничке изаслат је тамо епарх. рачуноревизор ради прегледа црквено-општинских рачуна, — Одобрена је награда уређивачу епарх. библиотеке. — Дозвољено је одбору за виловачке поплављенике, да се може на поједине општине за припомоћ обратити. — Коригован је рад црк. одбора у Турији и погледу склапања бирачке листе за избор 1/3 скупштинара. — Осим тога узете су на знање пријаве о заказаним скупштинским седницама, као и радње црк. скупштина у појединим општинама. — Услед реферисања епархијског ревизора решени су ови предмети: одобрени су рачуни срп. пр. црк. општине у Брестовцу од 1894. године. срп. пр. црквене општине у Ковиљ Сент Ивану од 1894. од срп. пр. црк. општине у Бачком Фелдварцу од 1893. год. Срп. пр. црк. општини у Кађу од 1894 године враћен је натраг прорачун срп. пр. црк. општине у Пивници ради допуне — одобрени су рачуни срп. пр. црк. општине у Кули од 1879. до 1890 године али је осуђен бивши црквени одбор са тутором заједно на подмирење пронађеног дефицита од 722 ф. 31 и који су се у рачунима у 1881. 1884 и 1885. године пронашао.

Извештај о раду епарх. управе темишварске. Епарх. конзисторија темишварска држала је своју седницу 21. марта т. године, у којој су следећа важнија решења донесена: На замолницу београдске конзисторије, по којој су у јануару месецу т. г. из Ђале у Београд прешли Порфирије син Мите Жеравице и Љубица кћи Саве Ћуљановог, те су на основу прибављених уверења од београдских грађана о њиховој безбрачности у којима је стављено, да су још од пре три године стални житељи београдски, те да су у топчидерској цркви венчани под именом Фотије Дашковић и Љубица кћи Саве Недељковића, обоје из Ђале, — изаслан је јереј Јован Новаковић да истрагу спроведе и увери се, да ли су предименовани заиста под својим правим именима венчани или под лажним, и да ли им је свештеник издао венчаницу. — Пожурен је конз. фишкал, да предлог свој поднесе на спроведену истрагу против јереја П. М. пароха ђалинског, који је због наводно кривотворења породичних извештаја оптужен. — На пријаву надсолгабирова т. кањишког, да јереј Светозар Павловић, парох јосиповачки, није хтео на основу исказа сведока накнадно матрикулирање Шандора Настасиног да спроведе, — позван је исти јереј, да изјасњење своје о стању ствари поднесе — Узет је на знање извештај Ђорђа Влаховића, по коме је јереја Југа Станикића црк. општини тарашкој за пароха преставио. На извештај проте Влаховића, конз. повереника при избору парох. помоћника у В. Кикинди, да при избору ни један од кандидата није добио прописану већину од 2/3 гласова, наименован је јереј Миша Матејић, досадањи прот. капелан в. кикиндски, за сист. парох. помоћника в. кикиндског. — Др. Светозар Димитријевић, привр. конз. фишкал, суспендован је од звања са разлога, што је у једној важној ствари обишао своју аутономну власт, чиме је као конз. фишкал, који је позван да брани наша аутономна права од туђих насртаја, иста омаловажио и повредио; а на његово место супституисан је за привр. конз. фишкала др. Ђура Ружић, адвокат из В. Кикинде. — На пријаву јереја Георгија Николића, админ. парохије фењске, да је један члан там. црк. одбора цркву затворио, изаслан је надлежни протопресвитер да ствар извиди. — Услед тужбе црк. општине срп. бокинске против јереја Дим. Којића, там. пароха, којом га оптужује, да раздор и свађу по народу сеје и да парохијане своје проклиње, — пожурен је конз. фишкал, да на већ издате му тужбе против реченог јереја свој предлог поднесе. — Неколико молбеница сиромашних пароха и парох. удовица ради получења држ. припомоћи, спроведене су с препоруком министарству богочасти и јавне наставе.

Први рад манастирске штампарије. „Српски Сион“ јавља, да је манастирска штампарија свечано освећена у Карловци и том приликом веле да је то „дело историјско културне важности.“ Сачекаћемо да то „дело“ и отпочне своје „историјско културно“ делање и да видимо плод његов. Но сада бележимо, да је први рад, дакле почетак овог важног делања отпочет прештампавањем брошире „Хоће ли бити од користи“ која је као чланци излазила у „Срп. Сиону“ а позната са својим „финих и лепих“ одговора на наше чланке „Куд се дева Немањино благо.“ Та брошира пуна је свачега а особито благослова“ радикалној странци и „Застави“ само нема у њој стварна одговора. Дакле ми смо били тако сретни, да манастирска штампарија почне своје „историјско-културно“ делање оним „часним“ одговорима нама. Хвала на почасти! Но судили се светац по вечерњу то „историјско-културно“ делење биће неког засебног културног значаја!

Панчевачко срп. црк. пев. друштво решило је, да иде у Темишвар на прославу 25-годишњице тамошњег срп. певач. друштва.

Мајска забава с игранком. Српска виша девојачка школа у Новом Суду приређује Мајску забаву с игранком на Спасов дан 11. (23·) маја 1895 г. у грађанском стрелишту у корист својих сиротих ученица. Добровољни прилози примају се са захвалношћу. Почетак је у 5 сати после подне. 1. Део: 1. „Тропар Спасовски“ певају ученице у два гласа; 2. „Дечја попутница“ од Толингера певају ученице у два гласа; 3. „Wiener Schlittage Gallop“ од Јосифа Бајера свирају: ученице Ангелина Маринковићева из II. раз. и Милица Радивојевићева из IV. раз. 4. „Пчела“ од Толингера, певају ученице у два гласа; 5. „Последња песма“ од Љубе II. Ненадовића, декламује Јулка Ћурчићева ученица IV. раз. 6. „Царић“ од А. Јорговића, певају ученице у два гласа. — У реду игара видимо и чардаш. Ми не знамо докле ће наши приређивачи увлачити ову жалосну игру, која ни најмање није за пристојан свет, а још мање за беседу више девојачке школе.

Забава. Српска Читаоница у Делиблату приређује у уторак на летњег св. Николу забаву са шаљивом томболом, у дворани г. Илије Ивачковића, у корист своје благајне. Цена је од особе 50 новч. — Примају се и добровољни прилози.

Локална лађа. Од 1. Априла по нов. плови локална лађа између Панчева, Београда и Земуна следећим редом: из Панчева полази за Београд и Земун у $3^3/_4$ и 9 сата пре и у 1, 4 и 6 сата после подне; из Земуна полази за Београд и Панчево у 6 и 9 сата пре и у 1, $3^1/_2$ 7 сати после подне.

Позоришна зграда у Вуковару. Како Сремске новине јављају вуковарски грађанин Александар Пауновић намерава подићи позоришну зграду у Вуковару у вредности од 160.000 форинти. План за зграду је већ готов.

Наполеон I. и република. Управо пре сто година Обри, директор војне комисије, одузео је младом Наполеону команду артилерије. Частољубиви млади Корзиканац дошао је с тога у врло тежак положај. У то баш доба Наполеон је написао глумцу Талми писмо, чија је садржина врло интересна, а нарочито за оне, који су генијалном цару приписивали демократске симпатије. „Ја — пише Наполеон — као лав борио сам се за републику и за то ме она напушта да гладујем. Јадни Обри, који би могао учинити од мене што хоће, оставља ме да просим. Ја се осећам, да сам не само раван него још и већи од ђенерала Сантера и Росињола, и, опет неће да нађу ни један крајичак у Вандеји, где бих могао имати посла. Ви сте срећни: четири часа проведете на позорници пред публиком, која вам уделује славу. Ми војници морамо задобивати ту славу врло скупо и на много шерој позорници. Ко зна, кад ћу опет моћи доћи на своје место. Што год сам имао потрошио сам до паре; имате ли неколико динара за мене? Нећу вам отказати на понуди и кад прву краљевину завојиштимо, платићу вам. О мој друже, како су срећни хероји Ариостра! Ви не зависите ни од каквога министра финансија. Ваш Наполеон“. Автограф овога писма купљен је за велике новце 1861. године у Паризу, и недавно тек штампан.

Ковине у Цариграду. Годишњак Хедијеи Сал, који је ових дана изишао, доноси да у Цариграду излазе: 6 званичних турских листова, 2 турско-француска, 1 арапско-турски, 1 персијски, 8 турских, 2 француска, 2 енглеско-француска, 1 немачки, 8 грчких, 9 јерменских, 2 бугарска, 1 за огласе.

Чудноват догађај. Из Куманова у Старој Србији, јављају ово: У недељу 16. ов. м. десило се, да је једна жена легла да спава после ручка. Пошто је била недеља, била је лепо обучена у плишане (џанфесли) димије, јелече и т. д., а имала је и ђердан од дуката о врату, у вредности од 27 тур. лире. Пошто је жена устала од спавања, изађе на водоваču да се умије. Умивајући се остави ђердан на једној дасци од водоваче, па како су капљице с умивеног лица капале, сагне главу да јој не падне која капљица на димије, похита онако сагнуте главе у собу за убрус (пешкир) да се отаре, а ђердан остане на дасци од водоваче; док се она убрисала и вратила се за ђердан, несрећна чавка дође и зграби га у кљун и однесе. На чавку су викали, док им се из вида није изгубила. Чавка се изгубила из вида, а ђердан однела собом да га носи и да се поноси. У памет се младе домаћице!

Трговина.

Нови Сад, 2. маја. — Пшеница прве каквоће 7 фор. 20 нов. Пшеница средња 7 фор. — нов. Пшеница лакша роба 6 ф. 70—80 новч. Наполица 6 фор. — нов. Јечам 6 фор. 10—20 н. Зоб 6 фор. 50—60 нов. Кукуруз у зрну 6 ф. 50—60 н., Маст 48 фор. Сланина сува 50 фор., дебела паљена 52 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки .	40 н.
„ средњи . . .	38 н.
„ лаки	36 н.

Све од 1 килограма.

Теоци .	8—18 ф. по комаду.
Јагњци .	5—12 ф. по пару.
Овци . .	— — ф. „

*

Будимпешта, 30. априла. (Недељни извештај комисионарске радње за жито и производе Д к в и д а М. А м а р а — У току прошле недеље било је време суво и лепо, а по нешто и ветровито. Стање усева у опште није се поправило, шта више код ражи и зоби је погоршано.

На страним тржиштима било је расположење мирније, али у потоњим данима промењуло се стање услед боље цене у Америци.

На нашој пијаци било је жито и раж живље тражено, остали пак производи остадоше занемарени.

Готовом пшеницом отпочела је радња чврсто, доцније пак мирније, а у последњим данима ове недеље цене су се опет почеле дизати, тако, да су се крајем седмице цене са 5—7 новч. поболшале.

Промет је био 120.000 мтц. Довоз 212.000. Извоз 2.200 мтц.

Цене: Кукувуз фр. 6·70—75; раж фр. 6·40; јечам фр. 6·60—80; зоб фр. 6·60—7·05.

Термини су имали живљи обрт, те су цене и скакале и падале услед јаке воље за спекулацију. За кукуруз било је расположење врло лабаво због многе продаје. Зоб се чврсто држи, јер јој треба кише. За данас бележимо ове цене:

Пшеница за јесен фр. 7·38; зоб за јесен ф. 6·22; раж за јесен 6·65; колрепица за авг.-септ. ф. 11·55; кукуруз за мај-јуни фр. 6·70, за јули-авг. фр. 6·81, за мај-јуни 1896. фр. 5·64.

*

Стање воде под Новим Садом.

1. маја било је 5·07 метара, а 2. маја било је 4·98 мет.

БРЗОЈАВ „ЗАСТАВИ.“

Будимпешта. (Стигао у 6 сах. у вече). У данашњој седници горњега дома слобода вере у генералној дебати примљена са једним гласом, за предлог гласало 117 чланова, против предлога 116, али је безверје пропало са четир гласа, 115 гласало за предлог, а против 119 гласова, тиме читав предлог губи важност. Сутра долази на дневни ред рецепција Чивута. У владиним круговима велика малаксалост и изгубљена нада, да ће рецепција проћи.

Најновије вести.

Нови министар финансија у Србији. Како „П. Лоју“ из Београда брзојављају, за министра финансија биће сигурно наименован досадањи начелник одељења министарства финансија Стеван Поповић.

Мир међу Кином и Јапаном потписао је цар кинески и народу је проглашен.

ОГЛАСИ.

МОДЕ МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

ЈОСИФА НЕБЛА

ВИНКОВЦИ 8—8

потребује једног помоћника који говори српски, немачки и мађарски.

ЗАКУПНА ОБЈАВА.

Салашка земља стипендијске закладе Симе Ђорђевића, уписана у грунт. записн. бр. 1316. општине Мохола, у износу од $192^{1576}/_{1600}$ јутара, или $140^{776}/_{1200}$ дистриктских лаката, заједно са зградама на истој, издаваће се под закуп путем јавне дражбе, која ће се **29. маја ове године у 10 сахата пре подне на лицу места држати.**

Закуп отпочиње 1. октобра о. г. и траје шест година.

У име пишмарине има се 400 фор. положити.

Ближи дражбени услови могу се дознати код дра И. Вучетића, адвоката у Новом Саду.

У **Новом Саду,** 30. апр. (12.) маја 1895.

„Матица Српска“

1—1 као руководатељка закладе С. Ђорђевића.

ТРАЖИ СЕ

трговачки помоћник, који је вичан у шпецерајској и гвожђарској струци. Ступити може одмах.

ЈОВАН ЉУБИША

8—3 Стара Пазова.

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

БРАЋЕ МИЧА

У ЧАКОВУ 2—3

треба једног помоћника, који је војничкој дужности задоста учинио, српским и романским језиком довољно влада и који најдуже 15. јуна о. г. своје место наступити може.

Примећује се да је упитно место стално, и да при доказаној способности, изгледа има на скорашњу повишицу плате.

БЛАТНО КУПАТИЛО

„РУСАНДА“

у МЕЛЕНЦИ, торонталској жупанији у БАНАТУ,

отвара се сваке године 1. (13.) маја, а свршава се 3. (15.) септембра и лечи најпоспешније: **скрофулозу** у свима њеним многоврсним видовима, као: **отечене жљезде, кожне болести, запаљење у костима** и т. д.; даље: **реуму, костобољу, заостале отоке** после запаљења у зглавковима и жилама; **старе ране** особито при запаљењу и трулежу у костима; **хроничне кожне болести — суве сврабове;** невралгије и у опште болове у живцима и још друге.

Купатило је ове године знатно проширено и по модерном укусу изидано и удешено. Има три хотела, од којих су два општинска са свим нова и елегатно намештена, велике дворане за ручавање и забаве; добра кујна и подрум. Купатила са кадама од цемента и порцелана; леп парк, чист ваздух и стална музика.

Цене су у сваком погледу врло умерене. Меленце има жељезничку пругу, која се спаја у Великој Кикинди са државном угарском, а у Великом Бечкереку са вршачком и панчевачком пругом. У Т. Бечеј, који је $1^1/_2$ сата удаљен, може се Тиси лађом доћи.

На захтевање шаље бесплатно опис купатила и даје радо могућа извешћа

УПРАВА КУПАТИЛА.

3—6

ЗА ГРУДОБОЛНЕ!

ДР. БРЕМЕРА ЗАВОД ЗА ЛЕЧЕЊЕ. ГЕРБЕРСДОРФ У ШЛЕЗИЈИ.

Ванредан успех. Ступање у свако доба. Главни лекар. др. Ахтерман ученик Бремеров. Илустровани проспекти бесплатно се добијају преко управе. 5—8

ИЗДАВАЊЕ

РИБОЛОВА ПОД ЗАКУП

Тителско друштво за подизање дамова (насипа) издаје путем јавне лицитације своје риболове у **првом** чурушком, **трећем** моторинском и **четвртом** тителском **заливу** и у споредним ритовима, који овамо припадају, **на једну годину.** Лицитација ће се одржати у канцеларији управе ритова Англо-Аустријске Банке у Новом Саду (темеринска улица, кућа број 20) пре подне у 10 сахата. Вадијум је за чурушки и тителски залив, за сваки по 200 фор., а 100 фор. за моторински и споредне ритове.

Због непредвиђених препрека одржаће се лицитација **7. (19.) маја.**

Нови Сад 1895. 4—5 **С. ХАЈ.**

Главни уредник: др. Емил Гаврила. За уредништво одговара: Никола Малешевић. Срп. штампарија дра Свет. Милетића у Н. Саду.